

F O A I E

пентръ

МШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 14.

Luni. 5. Aprilie.

1843.

DINTR'ЪН ПЪГЛАРИЪ.

Ан миждокъл поълор мишкърї полі-
тиче дпгвстиетоаре де инимї еъ дпї дп-
дрент прївїреа асзра Мїлковълзї, асзра
ачествї рѣѣ ковїтор де непорочїрї. Тъ
жаре дп лок деа спъла одатъ пъкателе
полїтиче а паціеї молдаво-ромѣне, те аръдї
дп окїї тълтора менїт шї пъпъ дп зїоа
де асгъзї а рѣтѣнеа лїне, каре дп лок
де а деспърдї трънъл пѣмаї дп прївїндъ
географїкъ, дп десвїнї шї полїтичеце дп
тоатъ прївїнда!

Времеа аѣ сосїт, шї еъ тъ темѣ съ
пъ фїе ачеаста чеа де пе зртъ дптръ каре
се чере дела пої тодї къ шїк къ маре, ка
съ черчетъм одатъ тоатъ стареа поастръ
полїтїкъ де а търънтъл. Фїръл че тревъїе
съл дїнет дп жвдеката поастръ, пїлѣ а-
ратъ їсторїа дестъл де лътърїт, пѣмаї съ
о дескїдемѣ. Стрѣвнїї пострїї аѣ кълоскът
шї еї рѣл, аѣ вѣрсат дп мїї де рѣндърї
шїроае де лакрѣмї амаре асзра ачествї
пѣтѣнт дпгръшат къ сълцеле лор шї
пѣстрат пентръ зртаншїї дїп паціа лор,
їар пѣ пентръ тълдїмеа стрѣнїлор. Аша
есте, стрѣвнїї пострїї аѣ кълоскът рѣл,
дар миждоачеле де вїндекаре пѣ леаѣ а-
флат, їсвоаръле Мїлковълзї, фълтѣнїле

дпгъръкърїлор фрѣдещї пїчї одатъ пѣаѣ
секат.

Мѣлдї дїнтр'аї поштрїї черчетѣнд прї-
чинїле стърїї поастре челеї де атътеа веа-
кърї стрїмторате шї деосевїте, лї се пѣреа
къ о афлъ дп позїдїеа поастръ чеа гео-
графїкъ, кѣм зїк еї преа пѣфаворавїлъ, ла
каре дпсъ прекѣт жвдекѣм, еї се афлъ
дпшъладї фоарте. Шїїї їаршїї дпвїновъ-
деск пе Домнїї Молдаво-ромѣнещї пент-
тръ кѣтѣца алїанце дпкеїате къ Пѣлонїї
саѣ къ Шнгърїї, прїп каре чеїа скъзѣнд пѣ
одатъ ла rang de vazalї, се поменеа къ
сѣнт къ тѣнїле легате де а пѣ пѣтеа фаче
тоате ачеле кѣте череа дела дѣлншїї челе
маї сѣїнте їнтересе але патрїї лор. Ачеїа
карїї дефайтъ алїанцеле влгѣре шї полоне
векї, зїтъ а рефлекта ла пѣдескрїса пѣтере
а фанатїстѣлзї шї а варварїеї тѣрчещї, каре
дп ачеле веакърї авїа кѣпощеа пѣдекъ шї
хотар. Останїї маї пайнте де а стрѣвате
дп ачест пѣтѣнт дпвѣрдїншат де Дѣлѣре
шї мареа пѣагръ, шї пе дїпкоаче зїдѣїт де
Карпадї, еї аѣ дпгрїжїт маї дпгълз а пї-
тїчї дпгъръдїа влгѣреаскъ, дпгъръдїа
Константїнополѣлзї о стрїмтораръ пѣмаї
дптре зїдїрїле ачествї Вавїлон греческ, пе
Сервїа о дпфрѣпсеръ ла Кошова шї прїп
Бѣгарїа се плїмваръ адѣлк дп лѣвїтръ.

Астѡел статѳріле ромъне прігоніте маї дн тоатъ ачеа време ши де Домніторіі католичі а Европей апъсене пентрѳ днфрѳдїреа лор реліціоасѳ къ Гречїі, амъціді іаръш дн преа тѳлте кїпѳрї прїп сѳпдїреле вікленїі візантіче, се възѳрѳ сіліте маї віне а днкеїе къ Османїі дїн време трактате чїпстіте, де ши къ оарешкаре кондіціе де протекціе кѳмпѳратъ къ трївѳт анѳал, декѳт сѳ ажѳнгъ ла десѳвѳршітѳ нїмїчіре політїкѳ, прекѳт ажѳсесе тѳлдітеа челорламте статѳрї дела Евѳрат пѳлѳ ла Дѳлѳре. Ачеаста сѳѳтѳі а се фаче деспре о парте Стефан чел маре ал Молдавіеї, маї днпѳтѳ, іар деспре алта о фѳкѳсе Мірчеа ал Цѳрїї ромънещї, амъндої дѳпѳ нїше вірѳїнѳе фоарте стрѳлѳчїте репѳртате асѳпра Османїлор дн зрѳта кѳрора ачеї Домні, кѳт ши алді зрѳташі аї лор фѳрѳ дн старе а лега ши ачеа преа сѳкѳмпѳ кондіціе, ка Тѳрчїі нїчі одїніоарѳ сѳ пѳ фїе волнїчі а кѳпрїнде саѳ а днстрѳїна нїчі тѳкар о панаѳ де пѳтѳлнт дїн стѳнѳїрїле Молдаво-ромъне, нїчі іаръш сѳ се ашезе вреодатѳ нїчор де тѳрк дн пѳтѳлнтѳл ачеста къ лѳкашѳл. Де ачі зрѳнѳ, къ Полонїа, Ыгарїа ши Рѳсіа пѳлѳ дн времїле маї дїнкоаче прївїрѳ не Молдавіа ши Цара ромънеаскѳ де статѳрї сѳверене, адекѳ домнітоаре де сіне, дїн каре нїмїк пѳ с'ар пѳтеа днстрѳїна ши къ амъндоаѳ днкеїарѳ трактате ка ши къ алте статѳрї европене сѳверене. Че есте маї тѳлѳт, Днїстріе Кантемір токѳа ши дн трактатѳл днкеїат къ прїетїнѳл сѳѳ Петрѳ чел маре ла 1711 хотѳрѳнд лѳтѳрїт марціпеле Молдавіеї пѳлѳ дн Ністрѳ, легѳ тотдеодатѳ, ка сѳлет де шѳскал сѳ пѳ поатѳ кѳмпѳра мошїї стѳтѳтоаре нїчі сѳ се поатѳ а-

шеза дн Молдавіа. Атѳта де маре фѳ грїжа вѳтрѳлїлор поцрїї пентрѳ віиторїѳл зрѳташілор поцрїї! — Дакѳ Молдаво-Ромънїі аѳ фост ши сіліді а кѳпоаѳе сѳперїорїтате: кѳнд а Ыгарїеї кѳнд іаръш а Полонїеї; дакѳ еї тревѳвїрѳ сѳ деа трївѳт пордії, ачеаста пентрѳ веакѳрїле ачелеа пѳ ле поате фї спре врео деосїбітѳ пѳчїпсте. Аѳ пѳ чеваш маї тѳрѳїѳ днсѳш партеа чеа маї маре а Ыгарїеї кѳзѳ сѳпт жѳгѳл тѳрческѳ? Аѳ пѳ ши кїар днпѳрації романо-ѳерѳанї фѳрѳ сіліді а пѳлѳтї маї тѳлте зечї де апї ла поартѳ ѳп фелїѳ де трївѳт? Аѳ пѳ възѳ Віена днпреціѳрѳл сѳѳ Іанїчарїі ши Спакїїі де доаѳ орї? Дечї дар алѳтѳраді історїїле челорламте пації дїн ачестеа патрѳ веакѳрї дїн зрѳтѳ, ши ведеді, къ соартеа тѳтѳлора къ пѳдїпѳ деосїбіре се гѳтїсе а фї тот ачешаш. Аша есте, історїа патріеї, ачеастѳ карте, че сіпѳрѳ ар фї дн старе, а да кезѳшїеа жѳтѳтате пентрѳ віиторїѳл прїнціпателор поастрѳе, дакѳ еа с'ар аѳла віне скрїсѳ, дрепѳ днделеасѳ ши днделепѳеде фолосїтѳ, поате фї марторѳ, къ дїн прїчіна алїанѳелор веки асѳпра поастрѳ пѳ заче врепн пѳкат греѳ політїческѳ. Ваї днсѳ ши іар ваї, къ пої пѳлѳ акѳт де нїмїк п'ам днгрїжіт аша рѳѳ, ка токѳа де а днвѳда історїа патріеї, де а нїо префаче дн тѳдѳвѳ ши сѳлїѳе.

Дечї де есте врео віпѳ а стрѳѳлїлор поцрїї, каре сѳ фїе трекѳт ши ла пої ка ѳп вѳлѳстѳт пѳѳерс ши греѳ апѳсѳторїѳ, не ачеша о аѳлѳ еѳ дн непрекѳзрѳтата днпѳрекере, зрѳ, нїсѳтѳ ши прїгонїре днвершѳнатѳ а фамїлілор воїерѳнїї днтре сіне. Ачеастѳ віпѳ кѳмплїтѳ трасе неапѳрата пѳдеапсѳ дн тоатѳ времеа дѳпѳ сіне.

Незпиреа чеа дін лонтрѣ пѣпѣмаї а Молдовенілор кѣ Ротмънії де песте Мілков, чи шї днтре сіне днсъш роасе пѣрѣреа ла ваіереле віедїї націонале шї політіче дн-кѣт нічі дн ачелеа ірѣстїмпѣрї де паче, кѣнд нація ера сігѣрѣ дн контра пѣвѣлі-рілор дін афарѣ, дѣпса п'авеа воіе де а рѣсѣла, а се реклече, а'шї п'лѣстїзі о констїтѣдіе, каре деокамдатъ апѣрѣндѣо де волпїчіа пелеціїіреа шї тірѣпіеа Домні-лор пѣтѣптеці, сѣ о днтѣрїаскѣ дн лон-трѣ, ка кѣ атѣт сѣ сѣфере маї тѣшор ло-віріле дін афарѣ. С'аѣ поменїт вреодатъ, ка Молдавіа шї Цара ромѣнеаскѣ сѣ фїе днкеіат амѣндоаѣ днтре сінешї врео, а-ліандѣ пентрѣ маї тѣлте зечї де ані дѣ-пѣїтоаре? — Рѣл ачеста крескѣ трепат прїп ачеа днпирецізраре кѣткѣ, пѣлѣ кѣнд лѣкѣїторїї тѣлчїторї де пѣтѣлнт дѣпѣ сі-стема веакѣлї авеа а сѣфере кіар дела аї лор фрадї, адекѣ дела пропрїетарї фелїзрї де апѣсѣрї недренте, каре дї діегѣста шї ле атѣрѣ ізѣїреа де патріе, пѣлѣ атѣлчї воіерїмеа, с'аѣ кѣт іам зїче арістократїа Цѣрїї прїмеа дн сілѣл сѣѣ тѣлте еле-менте стрѣїне, адекѣ оаменї дін нації, алт-фелїз Ромѣнѣлї кѣ тотѣл дѣшмане шї коате пѣмаї прїп рѣдіреа релїціоасѣ кѣ еї ла пѣрере легате. Днкіпѣцідївѣ о време авїа трекѣтѣ, днтрѣ каре ла о асеменеа парте де воіерїме стрѣїнѣ, скѣрт вѣлѣтѣо-аре, аменїтѣ де рѣсѣлѣл времїлор че дї пѣрїнісе а о рїдіка дін тренде дн паз-а-тѣрї, дешартѣ де орї каре інтерес кѣрат націонал, нічі одатѣ пѣї венїа а се фаче апѣрѣтѣоаре кѣ сѣпцеле шї кѣ віада, пентрѣ нація шї патріа дн а кѣреї сіп се вѣрѣсе, чи ла времї де невоіе се днкѣр-ка шї фѣцеа. Де алтѣ парте, дѣпѣ че а-

чеа стрѣїнѣ шї віклеапѣ вастѣ с'аѣ рїдікат пе деасѣпра націеї, еа пе арістократїа пѣ-тѣптеапѣ веке кѣ атѣт маї пѣдїп о пѣтеа сѣфере, кѣ кѣт ачеста дї ста дн кале де а пѣ пѣтеа кѣпрїнде шї сѣце тоате мошїї-ле челе вінекѣвѣлѣтате, шї тоате граселе постѣрї, дѣпѣ каре дї словозіа гѣра апѣ. Стрѣїнілор, марторѣ кїем іарѣш історїа, нічі зп мїжлок нѣ ле пѣтеа фї преа спѣр-кат, де каре сѣ пѣ се фолосїаскѣ, спре а реапѣса шї а кѣлка пе векії воіерї пѣтѣл-тенї, спре а'ї адѣче пе зѣл кѣте зѣл де-ла ван пѣлѣ ла пітар, пе тоці ла соарте де опїнкарї. Нѣ Тѣрчїї немїжлочіт, чи дн-датѣ дела спарѣереа Константінополѣлї тѣлтеле семїндїї креціне дар стрѣїне, каре аѣ венїт дн прїндїанате, аѣ адѣс песте Мол-даво Ромѣніа о парте дін вѣлѣстемѣл, де каре п'аѣ скѣпат нічі пѣлѣ астѣзї шї дін каре авем дрентате а пе теме фоарте, ка сѣ пѣ реказѣ дн алтѣл поѣ шї доар' маї днфрїкошат.

Днпїнтеа ровїреї Константінополѣлї прїп Тѣрчїї стрїкареа пѣравѣрїлор днтре Гречї ера атѣта де маре, порѣлчїле еван-гелїеї ера кѣлкате дн пічоаре шї батѣо-корїте астфелїз, днкѣт се поате зїче кѣ тот дрентѣл, кѣткѣ Дѣмѣзезѣ трїмісесе пе Остапї асѣпра Гречїлор днтѣкта ка одатѣ пе Ассїрїенї шї Ванїлоненї асѣпра Жї-дозілор. пентрѣ-ка сѣї недепїаскѣ пентрѣ-кѣ зітасерѣ пе Дѣмѣзезѣ шї се днкіпа пѣ-маї трѣпѣлї шї пашоної. Днлѣс ваї, мо-лічїнеа моралѣ, неатра флотѣ а фѣрѣде-лсїлор гречесїї трекѣ шї Дѣлѣреа дїп-коаче шї сѣпт маска релїціеї пе Ромѣнїї Дачїеї, пе ачесїї оаменї вѣлї, пѣлѣ атѣлчї тѣлт маї крелїчїонїї патѣреї шї гласѣлї дін лонтрѣ дн днвѣлѣ а пѣ се фѣї де кѣл-

*)

кареа жърѣтѣтлѣ, ши де тоате пелецѣи-рѣле, че пѣтеа адвче фолос дн парте. Ферице де сѣмвѣреле попорѣлѣ, пе каре днѣ тоате ачелеа десѣтѣри дѣволещѣ п'аѣ авѣкат ал стрѣка ла фѣреле вѣдеѣ национале. Дѣпѣ ачестеа пѣтем трече, спре а черчета, кѣм дела о време днкоаче с'аѣ десѣтѣшврат позѣдѣа политѣкѣ чеа де асѣтѣзи а Молдаво-Ромѣнѣлор.

— Пе времеа принѣдѣлѣ Константин II. Брѣднковчанѣ ла 1689, днпѣратѣл романопо-цѣрман Леополд I., каре де маѣ пайнте фѣсесе прегѣтѣт де принѣдѣл Шерван дн фаворѣл Ромѣнѣлор, черѣ дела сѣлтапѣл, ка принѣдѣпатееле Цара ромѣнеаскѣ ши Молдавия сѣ ле ласе пеатѣрпате. Сѣлтапѣл, каре вѣне ведеа, кѣткѣ дн ачеа епохѣ наѣдѣа молдаво-ромѣнѣл кѣтпѣнѣа вѣнѣнор дн вѣланѣдѣл политѣк кѣар ши кѣ армеле дн пѣтѣлѣ, ера анлекат а се днвоѣ ла пропозѣдѣа ачестеа; дар кѣртеа францоzeаскѣ пѣсѣмѣнд вѣрѣнѣеле Цѣрманѣлор аѣ прекѣртат негодѣаѣѣле ши — кондѣдѣѣле пѣчѣѣ дела Карловѣд се цѣѣ: Молдаво-Ромѣнѣа рѣтасе трѣвѣтарѣ порѣдѣѣ.

— Дн пачеа дела Пасаровѣд днкеѣаѣтѣ ла 21. Івѣле 1718 днпѣратѣл Карол ал блеа дн пѣтѣнтѣл ромѣнѣск довѣндѣ Ромѣнѣа мѣкѣ пѣлѣ дн Олт ши Бѣпатѣл Тѣмѣшоарѣ*). — Дн пачеа дела Белград (1739) днпѣратѣл Карол перѣѣ Ромѣнѣа мѣкѣ лѣсѣндѣо ѣар Тѣрѣчѣлор. Негодѣаѣѣле де паче каре се фѣкѣсѣрѣ маѣ пайнте пе ла 1737 ла Немѣиров дн Полонѣа, пѣпѣтрѣ поѣ сѣпт пѣлѣе де днвѣдѣтѣрѣ. Ако ло днтре челе чѣвѣѣ кондѣдѣѣ аспре, челе

пѣнеа Рѣшиѣ Тѣрѣчѣлор, чеа де а треѣа ера, ка поарта сѣ рекѣпоаскѣ Молдавия ши Цара ромѣнеаскѣ де статѣри пеатѣрпате, днсѣ сѣпт протекѣдѣа Рѣсѣѣ. Кѣнд авѣзѣрѣ Тѣрѣчѣ кондѣдѣа ачестеа, се порпѣрѣ ла стрѣгѣри де мѣраре; пленѣпотенѣѣлор аѣстрѣаѣѣ днкѣ ле венѣ кондѣдѣа кѣ тотѣл стрѣнѣт. Дн протѣвѣт, кѣнд аѣстрѣаѣѣ пронѣсѣрѣ ши еѣ але лор кондѣдѣѣ, днтре каре ѣпа ера, ка стѣпѣлѣреа лор сѣ се днтинѣл дн Цара ромѣнеаскѣ пѣлѣ дн рѣѣл Дѣтѣмовѣда, Рѣшиѣ протестарѣ таре, ѣар Тѣрѣчѣ рѣдѣкарѣ о стрѣгаре сѣгомтоасѣ днтокѣа к'а ши дн контра Рѣшиѣлор, дѣпѣ ачееа декѣарарѣ, кѣ поарта пѣчѣ одатѣ пѣ се ва змѣлѣ, а кѣтпѣра пачеа кѣ перѣдеа дн Цѣрѣ.*) —

Дн рѣсѣвоѣл Катарѣнѣ кѣ поарта сѣлтапѣл пе ла 1771 се аѣла стрѣмѣторат. Катарѣна днтре алте кондѣдѣѣ пѣнеа Тѣрѣчѣлор ши ачестеа: Принѣдѣпатееле Ромѣнѣа ши Молдавия сѣ се деа Краѣвлѣ Полонѣѣ Станѣслаѣ, каре тревѣѣа сѣ се лапѣде де короана полонѣт, ѣар дѣпѣ моартеа лѣѣ зѣселе принѣдѣпате сѣ рѣтѣѣе сѣпѣсе Рѣсѣѣ. Ачестѣ черере а Рѣсѣѣ ѣар пѣ с'а прѣѣмѣт ши рѣсѣвоѣл зрѣтѣ пѣлѣ ла 1772 дн Авѣгѣст, кѣнд Австрѣа ши Пѣрѣсѣа се пѣсѣрѣ мѣжлѣчѣтоаре днтре поартѣ ши днтре Рѣсѣа. Негодѣаѣѣле днченѣте ла Фокшанѣ пѣ авѣзѣрѣ пѣчѣ зп реѣзѣлат днщѣзѣиторѣв, дн прѣчѣнѣл, кѣ Рѣсѣа череа асѣдѣатѣ, ка Цара ромѣнеаскѣ ши Молдавия сѣ рѣтѣѣе пеатѣрпате, днсѣ сѣпт протекѣдѣа (окротѣреа!) а маѣ тѣлтор пѣтерѣ еѣропѣе Ла а. 1774 дѣпѣче Романдов стрѣмѣторасе пе вѣзѣрѣл ла Шѣтѣла фоарте рѣѣ, се днкеѣѣ пачеа дела Кѣчѣк Кайнарѣе дн Бѣлгарѣа (Івѣле 21.)

*) Аша се еспрѣшѣ днтре алѣдѣѣ исторѣкѣл Gebhardi.

*) Hammerpurgstahl. T. IV.

преа Фъръ весте, іѣте ші Фъръ а кіета ла конференцъ пе репрезентанцїи челорлаате пѣтері европене, дн зрѣта знеї негодїадїи пѣтаї де шапте чеасври, днсофрїшїт ачеа паче се фѣкѣ днтре чеа таї фервїнте днпротївїре а Блемалїор дн Константїнопол, карїи преведеа жалнїчеле еї зрїтврї. Кѣ пачеа дела Кайнарцѣ се дѣдѣ днченствї протекторатлвї асвпра Молдавїеї шї а Църїеї ромѣнещї, дѣпъ каре Рѣсїа пѣзвїсе кѣ апї патрѣзечї таї пайнте. Съ днсемпѣтм тотѣш, кѣткѣ кондїдїїле че с'аѣ легат ла Кайнарце пентрѣ прїнципате, сѣшт ла пѣрере фаворавїле. Поарта днкѣ пела 1767 афлесе, кѣткѣ атѣт воїерї рѣсещї, бѣт шї кѣлѣгѣрї мѣскѣлещї ацїдѣ пе воїерїи шї пе лѣквїторїи молдовенї ла ревелїе асвпра Тѣрчїлор; днпрїчина ачеаста Тѣрчїи шї спѣлнзрарѣ пе зп офїдер мѣскѣлеск ла Іашї ка днвїновѣдїт кѣ ар фї фост спїон. Пѣдїн дѣпъ ачеа воїерїи Молдовеї се днкїнарѣ Катарїнеї, іар дн Цара ромѣнеаскѣ архїмандрїтѣла де Арцени кѣ медалье мѣскѣлеаскѣ ла гѣт шї кѣ доаѣ пїстоале дн тѣлнї, днсодїт де воїерїл Кантакзїно шї де мѣскалї пѣвѣлї дн Бѣкзрещї, орашѣла се прѣдѣ, Тѣрчїи се тѣїарѣ шї прїндѣл Грїгорїе Гїка фѣ дѣс ла прїнсоаре. Ачестеа зрїтврї, прїчїнзїрѣ словозїреа де Фетѣв а тарелвї Мѣфотї, прїн каре се декїарѣ де лецїзїтѣ шї дреаптѣ вѣрсапреа сѣлїцелвї, ровїреа шї вїндереа тѣтѣлор Молдаво-Ромѣнїлор, карїи цїнеаѣ кѣ мѣскалїї. Аша дн пачеа сѣс пѣмїтѣ се легѣ а амнестїе, адекѣ іертаре пентрѣ тодї Молдаво-Ромѣнїї, іар Домнїї ачестор доаѣ прїнципате фѣрѣ пѣмїдї „сѣверенї“ адекѣ де сїне стѣпѣнїторї шї лї се дѣдѣдрептѣла де а цїне агендї ла поартѣ, карїи сѣ стеа

ка тодї ацїї сѣпт дрептѣл неамѣрїлор, іар солѣл рѣсѣск сѣ днпрїнаскѣ пѣтаї пентрѣ цїнереа некїнїтїтѣ а трактателор. Сѣзрѣт зпсѣ дѣпъ ачеа Рѣсїа ла а. 1781 фѣкѣ кам пе сѣпт мѣлѣ зп алт трактат кѣ ноарта. Днтрѣ каре се легѣ, ка дн Молдавїа шї Цара ромѣнеаскѣ сѣ се ашезе зп ценерал консѣл рѣсѣск, каре сѣ фїе „ченсор,“ кѣт ам зїче вїгїторїѣ асвпра пѣртѣрїи прїндїлор, кѣчї адекѣ лецїїле Църїї, с'аѣ зп ашезѣтлїт констїтѣцїонал пѣ токма поѣ, чї реорганїзат дѣпъ векїле їнстїтѣдїї але ачестор Църїї пѣ пѣтеа цїнеа контролѣ песте контролѣ асвпра Домнїлор!

Дн пачеа дела Іашї ла 1791 Дек. 29. кѣт шї дн 9. Іан. 1792 Ністрѣла се рекзпоскѣ іарѣш де хотар днтре Тѣрчїа шї Молдавїа, днкѣт Бесаравїа кѣ тоате тѣрїїле шї кѣ провїндїа Молдавїа се дѣдѣ пордїї дндрѣпт. Съ овсервѣтм, кѣ кѣ ачест прїлеж с'аѣ ретѣкѣт ачел адеѣтѣр, кѣткѣ Бесаравїа дн времїле векї с'аѣ цїнѣт тот де Молдавїа. Аѣ зрѣмат пачеа дела Бѣкзрещї ла 1812 дн Маїѣ, днтрѣ каре іатѣ кѣ марцїнеа Молдавїеї се хотѣрѣ пѣтаї Нрѣтѣл дела їнтрапреа лвї дн Молдавїа пѣлѣ ла вѣрсапреа дн дѣпѣре, прїн зрѣмаре Бесаравїа рѣтмесе дн стѣпѣнїреа Мѣскалїлор, се днтѣрїрѣ тотдеодатѣ „прївїлецїзїїле“ прїнципателор; адекѣ, дн ачестѣ паче пѣ таї фѣ ворѣа деспре неатѣрпата ексїстїндѣ а стѣпѣнїреї челеї дн лонтрѣ а прїнципателор, чї іакѣ аша, се ворѣїа пѣтаї де нїще прївїлецїзїрї.

— Дѣпъ тоате ачестеа вїне днтребапреа: дакѣ дн тот кѣрсѣл ачестеї времї де о сѣтѣ апї (дела 1689 днкоаче) лѣквїторїи Молдавїеї шї Ромѣнїеї аѣ цїїт чеа деспре тѣргѣлїле че се фѣчеаѣ асвпра пѣтлїтѣ-

лѣи лор? Нимик саѣ фоарте пѣцип, афаръ пѣмаі де кѣтева фаміліі фрѣнташе воіерещі. Бървадіі де стат ла поартъ ера асемеanea сиппліі ші кѣте одатъ кіар пегіові ла кѣтареа интереслѣи лор.*) Іатъ прічініі преа фіреціі а трептатеі скѣдері політіче. Ын тик пѣмър де фаміліі, пѣципі бървадіі, каріі авеа вїіторїѣл патріеі дн тѣпїле лор, пѣтеа фі пре лесне амѣцидіі прїп жѣкърїі атърпате ла пепт с'аѣ ла гѣт, адоpmїдіі прїп фѣгѣдѣїелі де мѣнциі аврїдіі, дн фрікошадіі прїп арѣтърї де осканде — ші треаба се фѣчеа. Стефан II. Кантакзено пептрѣ-ка съ поатъ інтрига маі вїне опрісе дїп Цара ромѣнеаскѣ газетеле ші кѣрдїле стрѣїне. Ачеастъ політїкѣ о пѣзїрѣ тѣлдіі ші дїп зрмашїі лѣї, де ші пѣ токма аша не фацѣ; ка пѣ кѣтѣва съ стрѣватъ врео разѣ де лѣшїнѣ прїп десїмеа Карпаділор, ші съ ватѣме ла интерес. Да, пѣвлїчітатеа дн прїнципате ера легатъ де тѣлї де пїчоаре, дїп каре прїчіпѣ тѣлдіїмеа пѣ пѣте шїі нимик дїп кѣте се дн тѣмїлѣ кѣ дѣнса; еа ведеа метеореле мергѣнд шї вїїнд, фѣрѣ а шїі де знде шї пѣлѣ знде. Кондїціїле днвоїелеї дела Акерман, кѣт шї а пѣчеї дела Адріанопол сѣнт тѣлт маі проаспете шї маі дес пѣвлїкате, декѣт съ авем треввїндѣ але маі пѣмѣра. Кѣтева хаттїнепрїфе шї фермане, че ворвек ла интересл пострѣ, сѣнт, саѣ чел пѣцип ар треввї съ фїе кѣпоскѣте шї прѣпчїлор.

(Ва маї зрма, де ва пѣтеа.)

1843. Martie 10. Din Бѣзвресці.

Domnule Redactor!

Аша есте кѣнд ва Дѣмнезеѣ кѣ омѣ, зїче о ворѣ ромѣнеаскѣ. Дѣпѣче ам дн вѣцат преа пѣципѣ карте шї ам днченѣт а чїті ічі шї колеа кѣте зп звраціѣ вестїт, дїп тоате фелѣрїле де скріерї сатїріка 'тї а пѣлѣкѣт маї тѣлт. Чїтїторїї пѣ тѣ вор дефѣїма; асфел есте соарта омѣлїі че п'а авѣт парте де о крещере маї днгрїжїтѣ, шї де пїше днвѣцѣтѣрї маї фндamenteale. Кѣ тоате астеа, пїчі пѣшїі треаба п' днгрѣнд кѣ о сѣшї авѣат шї тїе вр'одатъ а сатїра не чїнева. Еї! дар шїіе омѣл де ічі пѣлѣ колеа! Тотд'ашна дн лѣме пептрѣ-кѣ п'авеам знде т' аскѣнде де дѣнса, прївїнд, кѣнд кѣ гѣра кѣскатъ шї окїї стѣлпїдіі де тїраре, кѣнд кѣ гѣра стрѣнѣсѣ шї окїї днкїшї де пепѣсаре, ла чїсдата днпестрїцѣтѣрѣ а деосевїтелор карактере, дїдеїѣ шї еѣ дн челе дїп зрмѣ песте зп ом, дар, шїї, ом одатѣ, зп шѣф ал оаменїлор де пїмїк, шї пѣ маї декѣт idea de сатїрѣ се земїелї дн кѣ пѣл меѣ ка Мінерва дн крерїї лѣї Жое. Апѣкаїѣ пана, шї, тѣндрѣ де чеаа че ера съ фак, пїчі кѣ маї вреам съ шїїѣ де чїнева. Днченѣїѣ а тѣ гѣндїі ка кѣт ашї сатїра не омѣцїл меѣ, кѣнд коло, че съ веїі Дѣмнеата! тоатѣ днмаїнаціа шї фантасіа поетїче дншї лѣасерѣ зїоа вѣнѣ дела тїне. лѣсѣпдѣмѣ кѣ вѣзеле днфлате, (пептрѣ-кѣ ам зїтат съ вѣ спѣїѣ кѣ сѣнт шї кам поет) шї пѣ гѣсіам декѣт о сїпгѣрѣ зїчере потрївїтѣ кѣ сѣцїектѣл меѣ: ачеаста ера ідіот. Преа вїне! т'а пѣмаї к' о флоаре пѣ се фаче варѣ; пѣмаї о ворѣ пѣ пѣтеа фї о сатїрѣ, дѣпѣ пѣререа mea. Лѣпї днтреціі тѣ тѣлѣа астѣ ідеє не пѣчетат, (шїї Дѣмнеата, ка

*) Hammerpurgstall.

dъppepe de кап не Жое) de o mie de opî a-
пъкам папа ши iar o аръкам; дми фрекам
фрѣптеа, o 'пкредіам, концентрат кътъ-
търа, сгѣіам окіи кънд не таван кънд не
вхрфѣл чістеі; ді дпкідеам, дпкрвчшеам
тѣніам не скрііторіам меѣ, капѣл рекѣдеа
d'асѣпра, ши, асфел авсорбіт дп лѣпга'мі
гъндіре, addormіам ши дпчепеам а віса тот
ла сатіре, тот ла поезіи ши ла ідеі фрѣмоасе;
дар чіне поате dormі къ асфел де гріжі дп
кап? Мъ поменіам рѣсърінд, дпхъдам iar
папа ши 'пчепеам іара скрі, м'а вісѣл перісе
ши пѣ скріеам декѣт mare ідіот. Сімд
еѣ къ пѣ преа е пѣдежде ка съ фак чева еѣ
дела міне, ши фіндѣк вреам опі съ ісѣѣтеск
дп скопѣл меѣ опі маі тѣлте пѣ е, хотъ-
рѣіѣ с' o 'пторк п' алтъфоасе; дмі формаіѣ
зп план, ши 'л ши пѣсеіѣ дп лѣкраре: адъ-
паіѣ адекъ o сѣтѣ де кърці d' але челор
маі вѣні авторі, ши, шіі, къ маі дп тоате
гѣсіам къте чева сатірік, еѣ, опі vnde d'am
песте зп асепенеа пасадіѣ саѣ трѣсѣрѣ, каре
'мі плѣчеа маі тѣлт, тѣ опріам, дпсепнам
ши еѣ къте зп че не o хъртіе, каре пѣ се
мішка де лѣпгъ міне, ши аша маі департе.
Іспрѣвіѣ ши къ кърціме, ши лѣгнд акѣт
хъртіа дп тѣлѣ ка сѣ'мі вѣзі ісправа ши
продѣкціа атѣтор зіме пердѣте, че'ді гічі,
че ера? оѣ! оѣ! оѣ! че маі треабѣ! o коа-
лъ де хъртіе d' але марі де коло пѣлѣ ко-
ло пліпѣ де ідіот, mare ідіот, преа
mare ідіот; іака сатірѣ оdatѣ. Вѣзгнд
къ ши ла 'пчеркареа ачѣаста 'мі а ешіт къ
сек, пѣ шіеам че съ маі фак, дмі venіа
сѣ'мі рѣп карнеа де не міне де пеказ, ши
дака тѣндріа mea пѣ'мі ар фі стат дппро-
тѣвѣ, аші фі хотѣрѣт къ негрешіт омѣ-
дѣл меѣ пѣ мерігѣ пічі сатіра. Еі! пѣ е
треабѣ, дмі зісеіѣ еѣ, къ пічі зп кіп п'о

скоді ла кале; дар стаі!... зп сіпгѣр між-
лок тот дді маі рѣтѣне;... ши дпсѣѣр-
шіт дмі пропѣсеіѣ; зпсѣ, дрѣптѣ лѣі Dъ-
mpezeѣ, пѣ'мі преа venіа neted къ астѣ про-
позідіе къ, де сѣпт ши еѣ крѣче де воінік;
къ тоате астеа дмі пропѣсеіѣ а да ши рѣ-
шіне, ши амвїдіе ши сіпїзвіре ла o парте,
ши токмаі кънд ерам гата а фаче o іnvіта-
діе тѣтѣлор літерацілор дп лѣме, рѣгъндѣі
ка сѣ'мі арате кѣт с'ар пѣтеа адѣче маі
віне дп кондеіѣ зп om, каре есте пѣмаі
ідіот, ши алт пімік, токмаі дп времеа ачѣа-
ста прїіміѣ, Domпѣле, gazeta Dъmітале Nr.
16, каре, прін параграфѣл дп вртѣ ал скрі-
соріі адресатѣ дп Цара ромѣнеаскѣ, ка
прінтр'о мінѣне вінефѣкътоаре, тѣ скѣпѣ
d'odatѣ d'атѣта гріжѣ, d'атѣта пеказ, d'атѣ-
теа сѣѣрѣштѣтѣрї де мінте; тѣ скѣті d'атѣ-
теа пѣскопірї де піще планѣрї департе дп-
кът, зїте, пѣ шііѣ кѣт сѣ'і тѣлѣѣтеск маі
віне: еа тѣ 'пвѣдѣ дп дестѣл вѣ а дпкѣрка
не omѣл меѣ де піще фапте, ла каре ел пічі
п'а вісат вр'odatѣ, а'л аѣвнда дп піще лѣ-
де, дпкът авіа сѣ'ші поатѣ траѣе ресѣфла-
реа, а'л репресента асфел дптр'о фоасе пѣ-
влікѣ, ши че е маі рѣѣ, дптр'зп пѣвлік, зп,
де ел пѣ есте де лок стрѣп, дпкът піменї
сѣ пѣ'л маі рекѣпоаскѣ, дпкът ел дпсѣші
сѣ поатѣ жѣра къ сѣѣнта евангеліе дп вра-
де къ пѣ е ел ала, дпкът ел зпсѣші, лѣгнд
ачѣа фоасе дп тѣлѣ, ши зїтѣндѣсе не дѣпса,
сѣ се вазѣ трансформат ка прінтр'о огліп-
дѣ маікѣ, тѣ 'пвѣдѣ, зік, дп дестѣл къ
аста ва сѣ зікѣ а'л сатіра, а'і да палте дп
міжлокѣл тѣлѣміе; тѣ тѣштѣві де ачѣа
dъppepe de кап фѣріоасѣ, ла каре, маі поро-
кос, декѣт зпсѣші Жое, скѣпаіѣ апѣрат
де деапѣна ловітѣрѣ а чіокапѣлї лѣі Вѣл-
кап —

Вине воіеце, Домнѣя теѣ, а арѣта а-
честей газете пѣлѣдѣміріле теле, ші адѣпка
рекѣноціицѣ че дї сѣнт датор пептрѣ о
атѣт де фрѣтоасѣ фачере де вине. Аша есте
кѣнд ва Дѣмпезеѣ кѣ отѣл.

Ам чїпстеа, Домнѣле, шчл.

Podole Nevlá.

ДОЪ ТИТВЕ ГОАМЕ (КАПРІ МОАРТЕ).

Ла сѣпареа знеї гроане,
Ѣи кап морт, десѣицѣат,
Вѣзїнд лѣнгѣ сїнѣ апроане
Алт кап гол алѣтѣрат,
Чїне ѣ, каре 'ндрѣспецѣ,
Дї стрїгѣ кѣ глас де Домнѣ.
Лѣнгѣ мїнѣ де се лїпецѣ,
Тѣрѣвѣрѣндѣмѣ дїн сомнѣ? —

Еѣ, зїчѣ ачеа кѣпѣдїпѣ,
Ам фост пѣмаї мателот; *)
Пѣне пѣагрѣ шї пѣдїпѣ,
Апѣ дїн вѣдїї аѣ фост тот,
Кѣ ч' ам трѣйт дїн вїїадѣ;
Дескѣлѣѣ, трѣпѣос, трѣсїсїт,
Мїам дѣс кѣрареа кѣ греадѣ,
Пѣп' кѣнд моартеа ч' ам дорїт,
М' ашезѣ дїн лївертате,
Каре 'н лѣме п'ам афлат,
Скѣтѣрѣнд жѣнгѣ'мї дїн спате
Че атѣта л'ам пѣртат.

От де рѣнд, дѣте'н тро парте!
Дї стрїгѣ капѣ 'нгѣпѣат
Тѣ ещї прост, тѣ пѣ шїї карте,
Неамѣ'дї апѣс, вѣлѣстѣмат;

*) Слѣжітор ла коравїе.

Алт соїѣ сѣнт еѣ, пѣ ка тїне:
Сѣнт воїер, кѣ прїицї рѣдїт,
Іатѣ аїчї не пепт ла мїне
Ордѣрї, стеле, сѣнт тѣрїт;
Еѣ тѣ пѣмѣвѣ тот дїн калецѣ,
Аѣр, скѣле, ам прїсос,
Вїнѣ'н вѣцї се мѣчезецѣ,
Ах! сѣ'дї сѣпѣѣ, п'аї врѣ'н фолос!

Еѣ сѣнт! амѣ! че пѣвѣнїе!
Ам фост, — авѣїѣ, — вреаї сѣ зїчї!
Спѣсе склѣвѣл чеї дїпѣїе;
Кѣчї мїмїа пѣ вѣдѣ аїчї,
Нѣ вѣдѣ ордѣрї, мїче стеле,
Мѣртѣрїї рапѣлѣвї тѣѣ,
Аѣр, вїнѣ шї калецї греле,
Аѣ ретас ла локѣл сѣѣ;
Ч' аї авѣт тѣ 'н стѣнѣнїре,
Аї лѣсат не лѣме тот,
Сѣ'цї ажѣтѣ аїчї пѣ пот;
Аколї аѣ фост осевїре,
Аїчї авем о тѣрїре,
Канѣла де прїицї домнїтор:
Е ка шї чел де пѣстор
Дат ла вертї, прїн пѣтрѣзїре.

Не воїер шї не цѣранѣ,
Не крѣдїнѣ шї не пѣгѣнѣ
Не прїетїнѣ шї дѣнїманѣ
Моартеаї кѣрїнде 'нтрѣ'н сѣнѣ.

А. М.—пѣ.

БІБЛІОГРАФІЕ РОМЪНЕАСКЪ.

Ла „Інстїтѣтѣла Алѣїнеї“ с'аѣ пѣ-
вїкат:

СПЦА ФАМІЛІЕІ СТѢРЗА,

дѣпре докѣменте авѣнтїче адѣпате де о
дїнадїнсѣ комїсіе.